

Handbok för dikningsammanslutningar:

Genomförande av underhålls- och grundförbättringsprojekt

OUTI LEPPINIEMI

Handbok för dikningssammanslutningar:

Genomförande av underhålls- och grundförbättringsprojekt

Att genomföra ett underhålls- och grundförbättringsprojekt av en fåra har sina egna utmaningar. I den här handboken finner dikningssammanslutningars ombudsmän (dikningsbolagets sysslomän i den gamla vattenlagen, se ordlista) information om hur projektet genomförs och hurdana förpliktelser sammanslutningen har.

GUIDE 1 | 2015

**HANDBOK FÖR DIKNINGSSAMMANSLUTNINGAR:
GENOMFÖRANDE AV UNDERHÅLLS- OCH GRUNDFÖRBÄTTRINGSPROJEKT**

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten

**Ombrytning: KEHA-keskus | Keskitetyt viestintäpalvelut
Tryckeri: Juvenes Print**

ISBN 978-952-314-218-3 (tryckt)

ISBN 978-952-314-219-0 (PDF)

ISSN-L 2242-2927

ISSN 2242-2927 (tryckt)

ISSN 2242-2935 (webbpublikation)

URN:ISBN:978-952-314-219-0

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi

Sisältö

Inledning	3
Att aktivera en dikningssammanslutning	4
Samman kallande av sammanslutningens stämma	5
En beslutför sammanslutningsstämma och rösträtt	6
Att ordna finansiering	7
Underhållsprojekt	8
Underhållsskyldighet	8
Att påbörja ett underhållsprojekt	10
Terränggranskning	10
Vattenskydd och beaktande av naturvärden	12
Att genomföra en underhållsrensning	15
Ett grundförbättringsprojekt och en ny plan	19
Dikningsförrättning	19
Att beställa planen	20
Fördelning av kostnader	21
Ansökan om understöd för grundtorrläggning	22
Anmälan om dikning	22
Genomförande av planen	23
Pantsättning / fastighetspant	25
Exempel på en föredragningslista för en sammanslutningsstämma	26
Ordlista	27
Ytterligare information	29

Inledning

Största delen av åkrarna i Finland har dikats redan före 1970-talet och åkerarealen som för närvarande odlas har grundtorrlagts åtminstone en gång. Vattenförvaltningen grundades år 1970 och torrlägningsärenden överfördes från lantbruksingenjörskammarken till vattendistriktet och därefter utfördes det igen mer dikningar. Antalet ansökningar om dikningsförrättning, som nuförtiden görs till NTM-centralen, har avsevärt minskat efter 1990-talet och de åtgärder som nuförtiden utförs gäller närmast att iståndsätta eller grundförbättra diken.

Dikningsprojekt som genomförs på åkerområden berör ofta flera markägare och omfattande projekt kräver bra samarbetsförmåga och kunskaper bland markägarna, samt villighet att genomföra projektet så att det medför så stor nytta som möjligt för alla medlemmar i dikningssammanslutningen. Vanligtvis meddelas det om dikningssammanslutningars stämmor i lokaltidningar och vid dessa stämmor beslutar man om de åtgärder som skall vidtas i samband med projektet. Genom att delta i dessa stämmor kan en medlem i dikningssammanslutningen påverka valet av ombudsmän och de åtgärder som kommer att vidtas i samband med projektet.

Behovet av vattenskydd och skötsel av vattendrag har förändrats. Vid underhållet bör man beakta vattenkvaliteten på torrlägningsområdet och i vattendraget nedströms samt se till att naturvärden i fåror på torrlägg-

ningsområdet bevaras. Enligt vattenlagen kan underhållet av ett dike som har förvandlats till en bädd i ett naturliknande tillstånd, behöva en ny plan och dikningsförrättning. För att minska vattenkvalitetsproblem och övriga olägenheter som rensning av fåror medför, har det utvecklats åtgärder för s.k. naturenligt vattenbyggande som kan tillämpas vid underhållet av fåran.

I framtiden har ombudsmän i dikningsprojekt ännu större ansvar för projektets framskridande och efter att projektet färdigställts även för underhållet av fåror. På grund av att förfaringssätten har förändrats och vattenlagen reviderats ansåg man att ombudsmän i dikningsprojekt borde ha en egen uppdaterad handbok i vilken man kan hitta alla de uppgifter som hör till ombudsmännen. I denna handbok har man samlat de uppgifter som hör till sammanslutningens ombudsman under ett underhålls- och grundförbättringsprojekt samt uppgifterna efter att projektet slutförts.

Handboken har utarbetats i samarbete med Väinö Haapamäki, ansvarig för torrlägningsfrågor vid NTM-centralen i Södra Östern och den riksomfattande gruppen för verksamhetsmodellen gällande grundtorrläggning och dikningsförrättning. Dessutom har handboken kommenterats av bl.a. Täckdikningsföreningen, Finlands miljöcentral, Jord- och skogsbruksministeriet, Jord- och skogsbruksproducenternas centralförbund samt flera NTM-centraler och kommuners miljöförvaltningsmyndigheter.

Att aktivera en dikningssammanslutning

EN FÖRUTSÄTTNING FÖR LYCKAD ÅKERODLING ÄR ATT MARKEN HAR TILLRÄCKLIG EFFEKTIV DRÄNERING, VILKET FÅS TILL STÅND GENOM GRUNDTORRLÄGGNING. SOM GRUNDTORRLÄGGNING RÄKNAS BL.A. RENSNING OCH GRÄVNING AV UTFALLSDIKEN SÅ ATT LOKAL DRÄNERING GENOM TÄCKDIKNING ÄR MÖJLIGT. EN GRUNDTORRLÄGGNINGSAKTGÄRD GENOMFÖRS VANLIGEN SOM ETT PROJEKT AV FLERA MARKÄGARE OCH DEN KRÄVER VID BEHOV ÅRLIG UPPFÖLJNING AV MARKÄGARNAS FÖR ATT FUNGERA VÄL.

Att vattenledningsförmågan i ett utfallsdike, som rinner genom ett åkerområde har blivit sämre, noteras vanligtvis då odlingsåtgärder störs av blöta åkrar och försämrade förhållanden för växtbeståndet syns som sämre skördar. Då diken och trummor dämmer upp vatten, är det dags att hålla dikningssammanslutningens stämma och besluta om underhåll och grundförbättring av fårorna. Om dikningssammanslutningen inte varit

verksam på flera år, kan sammanslutningen uppväckas genom att kalla den till en allmän stämma och välja nya ombudsmän för sammanslutningen. Vanligtvis kan information om det gamla dikningsbolaget och dikningsplanen hittas hos markägarna inom projektet, kommunens miljömyndigheter och NTM-centralens arkiv.

Dikningssammanslutning

En vattenrättslig sammanslutning som har bildats för att genomföra en samfällad dikning. Dikningssammanslutningen motsvarar dikningsbolaget i den gamla lagen. Även många invallningsföretag är dikningssammanslutningar.

Dikningssammanslutningens medlem

Dikningssammanslutningens medlemmar är ägarna av de fastigheter som får nytta av dikningen.

Dikningssammanslutningens ombudsman

Ombudsmannens uppgift är att förbereda och verkställa sammanslutningens beslut samt att sköta om övrig verksamhet i praktiken.

Sammanslutningens stämma

Sammanslutningens beslutanderätt utövas av sammanslutningens stämma. Beslut som fattas vid sammanslutningens stämma, t.ex. om val av ombudsmän, fattas med enkel majoritet. Tidpunkten när sammanslutningens ordinarie stämma ska hållas bestäms i stadgarna. Om det inte har sammankallats till stämma inom utsatt tid, har varje medlem rätt att yrka på att stämman ska hållas.

Dikningssammanslutningen agerar enligt de stadgar som har fastställts vid dikningsförrättningen.

Ändring av dikningssammanslutningens stadgar fastställs av tillståndsmyndigheten.

Samman kallande av sammanslutningens stämma

Sammanslutningens stämma samman kallas av dikningssammanslutningens huvudombudsman, eller om denna är förhindrad, av en ombudsman. Om en sammanslutning inte har varit verksam på många år, kan kommunens miljö- vårdsmyndighet, NTM-centralens tillsynsmyndighet eller vem som helst av sammanslutningens medlemmar samman kalla sammanslutningens stämma. Stämman bör samman kallas enligt sammanslutningens stadgar eller genom en möteskallelse som publiceras i en lokal tidning minst sju dagar före stämman.

Möteskallelsens innehåll:

- Datum och plats för stämman
- Som ärende konstituerande av dikningssammanslutningen
- På stämman fattas beslut om bl.a. följande ärenden: underhållsrensningens genomförande och tidtabell, ordnande av finansiering samt uttagande av eventuella förskottsavgifter och val av nya ombudsmän.

Dikningssammanslutningen

för Bäckens övre lopp; sammanslutningens stämma

hålls den 20 juni 2013 vid Bäckbys ungdoms- föreningshus, Bäckvägen 123 fr.o.m. kl. 10.00.

Ärenden som behandlas på stämman:

- Dikningssammanslutningen konstituerar sig på nytt
- Val av ombudsmän
- Beslut om underhållsrensning
- Uttagande av förskottsavgifter
- Övriga ärenden

Ett exempel på en tidningsannons.

En beslutför sammanslutningsstämma och rösträtt

Sammanslutningens stämma är beslutför, då den har sammankallats i enlighet med sammanslutningens stadgar eller allmänt mötesförfarande. På sammanslutningens stämma fattar man alltid beslut om underhållsrensning skilt för varje torrläggingsområde. Varje torrläggingsområde fattar sina beslut självständigt, fastän underhållsåtgärder borde skötas i samarbete med andra torrläggingsområden och med hela projektet.

Enligt vattenlagen har varje medlem i en dikningssammanslutning en rösträtt som motsvarar förhållandet mellan dikningskostnaderna och den andel som medlemmen i dikningsplanen har ålagts att betala.

Då sammanslutningen aktiveras, tillämpas på första stämman den gamla kostnadsfördelningen och dess andelar. Om dikningssammanslutningen inte längre har några dokument kvar om kostnadsandelarna i den gamla planen, kan man fråga efter projektets

arkivexemplar från den lokala NTM-centralen.

Ifall det inte har gjorts upp någon skild underhållsfördelning, deltar nyttotagarna i underhållskostnaderna enligt samma grunder som i dikningskostnaderna. De ärenden som behandlas på sammanslutningsstämma gällande underhållsåtgärder finns i slutet av handboken vid "Föredragningslista för sammanslutningens stämma". Val eller avsättning av ombudsmän, medlemmar och revisorer görs i enlighet med sammanslutningens stadgar. Sammanslutningens stadgar bör kompletteras så att de inte står i strid med vattenlagen.

Enligt vattenlagen kan dikningssammanslutningens medlem klandra eller yrka på rättelse av dikningssammanslutningens beslut. Då beslutet gäller sådana förpliktelser gentemot sammanslutningen som grundar sig på dikningsplanen eller uttryckligen på medlemskapet, görs ett klagomål med en fritt formulerad ansökan till tillståndsmyndigheten och en rättelseyrkande till dikningssammanslutningen.

Ärenden som ska avgöras vid sammanslutningens stämma enligt vattenlagen (27.5.2011/587, 12 kap. 12 §)

Stämman ska besluta om:

1. inledande och avslutande av medlemskap,
2. förvärv, överlåtelse och inteckning av fastighet samt överlåtelse av annan egendom som är viktig med tanke på sammanslutningens verksamhet,
3. fastställande av avgifter som medlemmarna ska betala,
4. val eller avsättning av ombudsmän, styrelse eller styrelsemedlemmar samt revisorer,
5. fastställande av bokslut och beviljande av ansvarsfrihet,
6. ändring av sammanslutningens stadgar (RFV), och
7. upplösning av sammanslutningen (VL 27.5.2011/587 5:26).

Styrelsen eller ombudsmännen kan oberoende av det som föreskrivs i 1 mom. med stöd av en bestämmelse i sammanslutningens stadgar besluta om försäljning, byte och inteckning av sammanslutningens egendom.

Att ordna finansiering

På den stämma där dikningssammanslutningen fattar beslut om att påbörja underhåll eller grundförbättring, kan man även besluta om ordande av finansiering. Vad gäller finansieringen lönar det sig att beakta att en dikningssammanslutning inte kan vara mervärdesskattskyldig. Om sammanslutningen vill, kan den konkurransutsätta området banker för att få så förmånlig finansiering för projektet som möjligt. Som säkerhet används vanligtvis fastigheter inom projektet i den omfattning som krävs. På sammanslutningens stämma fattar man beslut om öppnande av konto och användningsrätt till det. Användningsrätten får vanligtvis projektets huvudombudsman, en ombudsman och vid behov sekreteraren/kassaförvaltaren som anstälts av sammanslutningen.

Kontoluoma/Alavo
Ett igenväxt dike i Alavo, vattnets strömning i fåran blir sämre och därför kan åkrarna svämmas över.
Foto Outi Leppiniemi 2013

Underhållsprojekt

VATTENLAGEN ÄLÄGGER DIKNINGSSAMMANSLUTNINGEN ATT SKÖTA OM DIKNINGSUNDERHÅLLET. SOM UNDERHÅLL RÄKNAS SMÅ OCH PLANENLIGA ÅTGÄRDER, MEN DIKNINGSSAMMANSLUTNINGENS OMBUDSMÄN KAN FATTA BESLUT OM SMÅ ÄNDRINGAR I PLANEN.

Då man är tvungen att till betydande delar eller helt förnya en gammal plan, är det fråga om en grundförbättring. Allmänt förfarande har varit att man bör hålla dikningsförrättning, om marken har sjunkit och fåran bör fördjupas mer än 30 cm från den nivå som balanslinjen i den lagakraftvunna planen har. Då bedömer NTM-centralen behovet av dikningsförrättning skilt för varje fall.

Underhållsskyldighet

Om underhållet av diken säger vattenlagen följande: (27.5.2011/587, 5 kap.8 §)

Underhåll och användning av diken. *Nyttotagaren eller nyttotagarna ska underhålla ett dike på det sätt som föreskrivs i 7 §. Om det har bildats en dikningssammanslutning för att sköta de angelägenheter som följer av dikningen, ska sammanslutningen se till att diket underhålls.*

Pajuluoma/Seinäjoki
Diket före rensningen. Foto Unto Tapio 2012

Dikningssammanslutningen har enligt lagen skyldighet att underhålla diken och underhållsåtgärder behöver inte anmälas skilt till NTM-centralen. Dikningssammanslutningen bör dock ta i beaktande att underhållet behöver tillstånd av tillståndsmyndigheten, ifall det kan medföra förorening av vattenområdet. Fr.o.m. år 2010 har regionförvaltningsverket fungerat som tillståndsmyndighet. Tillstånd behövs också om underhållet ändrar vattenmiljön så att det medför men eller skador för allmänt eller enskilt intresse.

Pajuluoma/Seinäjoki

Efter rensningen. Under det översta lagret stenig morän, som hjälper till att hålla fåran öppen.

Foto Outi Leppiniemi 2013

De som äger fastigheter och områden vilka drar nytta av ett torrlägningsprojekt som helt eller delvis har genomförts med statlig finansiering, är skyldiga att underhålla de grävda och rensade fårorna samt de anordningar och konstruktioner som har anlagts i samband med arbetet. Även enligt dikningsammanslutningens stadgar hör underhållet av fåran alltid till sammanslutningen; dikningsammanslutningen bör underhålla ett samfällt dike så att försummelse av underhållet inte medför några olägenheter för delägarna. Underhållet av broar och trummor hör till vederbörande väghållare. Med

dessa stadgar har man strävat efter att nyttan av torrlägningsprojektet bibehålls och dräneringen som dikningen medfört hålls på planerlig nivå. Ifall försummelsen av underhållsskyldigheten har pågått flera år, kan det leda till att underhållsåtgärder kräver ett beslut i en dikningsförrättning eller ett tillstånd. Den lokala NTM-centralen bedömer, om tillstånd eller dikningsförrättning behövs. ASPA, kundservicecentralen för miljöfrågor, ger råd till kunder om de miljöfrågor som NTM-centralen sköter och dit hör även grundtorrlägningsprojekt. Kontaktuppgifterna till ASPA finns på NTM-centralens webbsidor.

Underhåll kan påverka grundvattnets kvalitet eller kvantitet på ett klassificerat grundvattenområde.

Ytterligare information om grundvattenområdena: Miljö- och geoinformationstjänsten OIVA samt NTM-centralerna

Underhåll på områden med sura sulfatjordar kan ha sådana konsekvenser att tillstånd krävs.

Ytterligare information om surheten: GTK och den lokala NTM-centralen. Anmälan om dikning på sura sulfatjordar se s. 22

Att påbörja ett underhållsprojekt

Att underhålla fåran planmässigt och regelbundet, håller kostnaderna på en skälig nivå, eftersom kostnaderna för att få fåran i skick blir större ju längre fåran är utan skötsel. Kostnaderna för markägaren blir klara när man först har utrett behovet och omfattningen av istandsättningen. Det lönar sig för markägarna att ordna en sammanslutningsstämma, där man diskuterar vad som förväntas av projektets underhåll. Sammanslutningens ombudsmän kan besluta om ett vanligt underhåll vid en ombudsmannastämma. Som hjälp kan dikningssammanslutningen även anställa en dikningsdisponent, som tillsammans med ombudsmännen för projektet vidare.

I första hand har dikningssammanslutningen och de ombudsmän som har valts vid sammanslutningsstämman ansvar för projektets underhåll. Ombudsmännens uppgift är att granska dikena tillräckligt ofta och vid behov sammankalla sammanslutningens medlemmar, enligt det sätt som stadgarna föreskriver, till en sammanslutningsstämma i vilken man redogör för de restaureringsåtgärder som behövs.

Varje medlem i dikningssammanslutningen som lider av dålig torrläggning, kan även föreslå underhållsbehovet till dikningssammanslutningen. Också markägare utanför underhållsprojektets nyttoområde kan göra en anhållan om underhållsbehov, om

sammanslutningens diken är i sådant skick att de orsakar men för torrläggningen eller andra olägenheter för utanförliggande områden.

Terränggranskning

Avsikten med terränggranskningen är att utreda om fårorna är i planenligt skick samt att granska i hurdant skick diken och konstruktioner är för närvarande. I huvudsak utförs granskningen med ögonmåt och endast i oklara fall görs behövliga mätningar. Ytterligare kontrolleras om markanvändningen på nyttoområdet fortfarande är desamma som i fördelningen (om området är beskogat, röjt till åkermark, planlagt eller bebyggt).

Utgående från terrängbesöket utarbetas en granskningsrapport i vilken man skilt för varje dike och konstruktion uppger skicket vid den tidpunkt då granskningen utfördes, samt de åtgärder som bör vidtas. Utöver granskningsrapporten kan man även utarbeta en skild förteckning över trummorna, i

vilken antecknas alla trummor på nyttoområdet, deras dimension, skick och läge t.ex. i enlighet med pånumreringen i längdprofilerna för de diken som planen innefattar. I förteckningen antecknas dessutom de åtgärder som varje trumma behöver samt om trumman ligger på ett allmänt eller privat vägområde.

Om man inte har fattat beslut om underhållsrensning på den första stämman, sammankallas sammanslutningens stämma enligt sammanslutningens stadgar för att besluta om underhållet.

Ifall dikena inte är i planenligt skick, räcker det att endast en markägare kräver underhåll för att få planenlig dränering på sina åkrar.

Om man i samband med terrängbesöket noterar att fårans slänter har eroderat och jordmaterialet har satt sig i rörelse, rekommenderas noggrannare undersökningar av botten. Vid behov kan det byggas erosionsskydd i fåran vilket förhindrar erosion på slänterna och tilltäppning av fåran.

Underhåll behövs, om vattnet inte strömmar i diket eller om torrläggningsdjupet är otillräckligt. Detta kan orsakas av:

- slam som har kommit från den uppströmsliggande sträckan eller som har orsakats av att dikeskanterna rasat, vilket har lett till sedimentering på dikesbotten.
- fårans botten har blivit gräsbevuxen
- fårans slänter har blivit slybevuxna
- sådana föremål som har hamnat i fåran och inte hör dit, som t.ex. avfallsplast eller annat skräp
- markytan på nyttoområdet har sjunkit ihop
- vattenmängden som kommer från det uppströmsliggande avrinningsområdet ökat eller strömningshastigheten ökat.

Vid terrängbesök bör man granska om:

- det finns ras i fårans slänter
- fårans botten är eroderad
- fårans slänter har sjunkit och fåran blivit smalare
- fåran är slybevuxen, det växer träd på slänterna
- fåran är gräsbevuxen eller det finns vattenväxtlighet i fåran
- det finns sådant avfall i fåran som försämrar flödet
- boskap har trampat ner slänterna och fåran har blivit grundare
- fåran är i ett naturliknande tillstånd
- det är möjligt att tillämpa vattenskyddslösningar, t.ex. vattenskydd och bevarande av naturvärden.

Vad det gäller konstruktionernas och anordningarnas skick bör man lägga märke till att:

- trummorna är på den rätta höjden, dimensioneringen är tillräcklig och de är hela och rena
- de gamla broarna är hela och de inte dämmer upp vattnet
- jorddammarna och vallarna är på rätt nivå och konstruktionerna är täta
- pumparna och pumpstationernas konstruktioner är i skick.

Pajuluoma/Seinäjäki.
Dikets erosionsskydd med hjälp av filterduk
och bergkross (kornstorlek 0–200 mm). Foto
Outi Leppiniemi 2014

Vattenskydd och beaktande av naturvärden

Underhållet av fåror bör nuförtiden genomföras med sådana metoder som belastar miljön ännu mindre än förr dvs. med hjälp av s.k. naturenliga metoder. På detta sätt undviker man skador på vattenkvaliteten och naturvärdena. Utgångspunkten är fortfarande att förbättra och bevara dräneringssituationen, men samtidigt strävar man även efter att förbättra vattenkvaliteten och levnadsförhållanden för organismer.

Vid sidan av traditionell grävning för att underhålla fåran behövs nya metoder för genomförandet av grävningen, speciellt då fåran har övergått till ett naturliknande tillstånd. I en naturliknande fåra kan det finnas fiskbestånd, mångsidig ängsväxtlighet längs fåran och väl representerade bestånd av bottendjur, fjärilar och däggdjur. Man kan fråga om hjälp från den lokala NTM-centralen för att bedöma naturtillståndet och på samma gång kan NTM-centralen också bedöma eventuellt behov av en ny plan.

Att anlägga en avsats för flödesvatten är en metod som kan användas för att trygga naturtillståndet i en fåra som har förvandlats till ett naturliknande tillstånd. Om fårans torrlägningsdjup är tillräckligt, kan dess vattenledningsförmåga förbättras genom att gräva

en avsats för flödesvatten på en eller båda sidorna av fåran. På detta sätt förblir själva fåran en orörd lågvattenfåra i vilken vatten strömmar under torrperioden och i bästa fall passar den bra t.ex. som livsmiljö för fiskar. Vid stora översvämningar stiger vattnet upp på avsatsen och dess växtlighet förhindrar erosion och fångar upp fast substans.

När man gräver fåran t.ex. för att öka torrlägningsdjupet, kan strandväxtligheten som skyddar stranden och ökar strandens mångfald bevaras genom att gräva endast på ena sidan. Växternas rötter binder samman jor-

den på slänterna och fungerar på detta sätt även som erosionsskydd. Genom att bygga bottendammar och vattentrappor på fårans botten, bromsas vattnets eroderande strömningshastighet. När vattendjupet och arealen ovanför dessa dammar och vattentrappor ökar, blir även mångfalden i fåran större. Med hjälp av våtmarker, sedimenteringsbassänger och slamgropar kan man fånga upp fasta partiklar så att de inte transporteras med vatten till nedanför liggande vattendrag. Mera information finns på internet t.ex. i handboken "Ojat kuntoon luonnonmukaisin menetelmin" eller i broschyren "Sköt-

sel av bäckar på jordbruksområden – naturenlig dränering”.

Underhållet bör även i praktiken genomföras så att man undviker de olägenheter som det kan medföra för vattenkvaliteten och naturvärdena. Belastningen på vattendraget kan minskas med hjälp av arbetsordningen i dikningsprojektet och olika konstruktioner för vattenskydd, t.ex. grävningssarbeten kan undvikas under högvattenperioder, grävningar kan utföras etappvis, olika slags dammar kan anläggas medan arbetet pågår eller grävningen kan påbörjas uppifrån så att sidogrenarna grävs före huvudfåran.

Upprätthållandet av torrlägnings-tillståndet och beaktandet av naturvärdena utesluter inte varandra. T.ex. kan levnadsförhållanden för fiskar kan förbättras i samband med ett grundtorrlägningsprojekt!

Naturvärden för fåror på jordbruksområden:

- Fiskbestånd – det kan finnas öringar och nejonögon t.o.m. i mindre fåror
- Ängsväxtlighet på dikeskanten
- Bottendjur och övriga organismer, som t.ex. fjärilar och däggdjur
- Fårans ekosystemtjänster – landskap och vilt

Ritobäcken/Sibbo.

En flödesavsats, vid högvattenföringen sprider vattnet sig på flödesavsatsen och vid medelvattenföringen stannar vattnet i den gamla lågvattenfåran.
Foto Irmeli Ahtela 2010.

Växtligheten som har brett ut sig på flödesavsatsen ökar mångfalden, minskar erosionen och fångar upp näringsämnen.
Foto Airi Kulmala 2011.

Att genomföra en underhållsrensning

En underhållsrensning bör genomföras med lämplig utrustning som passar för arbetet. Om dikningssammanslutningen vill, kan den begära offert av flera entreprenörer och till arbetet bör väljas en kvalificerad entreprenör som har kompetenta maskinförare och yrkeskunnig arbetsledning. Före grävningssammanlutningen se till att de buskar och träd i fåran och på dess slänter som förhindrar flödet avlägsnas. På sammanslutningens stämma kan man komma överens om att antingen dikningssammanslutningen sköter om att träden och buskarna avlägsnas eller att markägarna avlägsnar dem före ett visst datum. I mån av möjlighet borde det lämnas skuggande trädbestånd invid fårans södra sida, eftersom man har konstaterat att man på detta sätt fördröjer och förebygger att fåran blir gräsbevuxen och igenvuxen.

I gamla planer är fårans slänthlutning ofta brantare än den lutning 1:2 som nuförtiden vanligtvis används. Med beaktande av fårans jordart och djup kan slänterna göras mera svagt sluttande så att den motsvarar den nuvarande praxisen. Denna åtgärd gör det möjligt

att utföra följande underhållsrensning endast på fårans botten, vilket är viktigt speciellt på lätteroderade jordarter.

Genom att göra slänterna mindre branta ökar fårans totalbredd och då kan det vara behövt att granska åkerskiftens areal för jordbrukets stödssystem. Denna åtgärd är dock nödvändig speciellt när det är fråga om lätt eroderade jordarter.

Enligt vattenlagen räknas en dikesren med en bredd på en meter på vardera sidan om bädden höra till diket, om det inte har bestämts att den ska vara bredare eller markens beskaffenhet förutsätter en bredare dikesren.

De ombudsmän som övervakar rensningen bör bevaka och handleda arbetet så att det genomförs i enlighet med de beslut som har fattats på sammanslutningens stämma samt enligt planhandlingarna. För framtida fördelning av kostnaderna bör ombudsmännen eller en utomstående övervakare/disponent som anställts av sammanslutningen, noggrant följa genomförandet av arbetet samt anteckna restaureringar av trummor och broar, arbetsmängder som utförts på torrläggingsområdet eller på dess avsnitt samt skador som eventuellt uppstår.

Ombudsmännens allmänna uppgifter:

- Det är bra om ombudsmännen frågar kommunen, om det finns nya planläggningsområden på projektets nyttoområde. Om sådana har grundats på diknings-sammanslutningens nyttoområde, bör ombudsmännen göra behövliga korrigeringar i nyttoområdet och kostnadsfördelningen samt inhämta godkännande av dessa ändringar på sammanslutningens allmänna stämma.
- Grävmassornas placeringsalternativ bör utredas och vid behov skaffas tillstånd för uppläggningsområdet från markägaren. Tillståndet kan fastställas vid dikningsförrättningen eller alternativt med beslut av kommunens miljöskyddsmyndighet.
- På dikningssammanslutningens projektområde kan det finnas en järnvägs- eller en allmän vägunderfart. Om det i samband med underhållet finns behov av att avlägsna slam från trumman eller om den bör fördjupas, bör ombudsmännen göra en anmälan om åtgärderna till trafikverket om de gäller järnvägen och till NTM-centralen om de gäller allmänna vägar. På det området där en allmän väg eller en järnväg ligger, utför den vederbörande väg- eller järnvägshållaren arbetet på egen bekostnad.
- Vid en sammanslutningsstämma eller ombudsman-stämma beslutar man på vilket sätt röjning av träd samt markering av utlopp och råmärken genomförs. Allmän praxis är att sammanslutningens medlemmar sköter detta själva och ombudsmännens uppgift är att informera om ärendet så att alla medlemmar får kännedom om det. Genom att markera täckdikensutlopp och råmärken längs fåran före arbetet inleds, minskar de skador som grävningen eventuellt kan medföra. Om råmärkena har markerats noggrant, behöver man inte Lantmäteriverkets rågångsförrättning efteråt.

Dikning och arbetsmetoder kan medföra förlust av förmån. I samband med en underhållsrensning är det skäl att utreda eventuella förluster av förmån och åtgärder för att undvika eller minska dessa samt eventuella ersättningar.

I samband med underhållet kommer det ofta fram om markägaren har anlagt för små trummor eller broar i fåran på ett från den gamla planen avvikande sätt. Dikningssammanslutningen har i så fall rätt att kräva att markägaren anlägger vederbörliga broar och trummor.

Efter att arbetet har färdigställts bör ombudsmännen eller övervakaren som anställts av ombudsmännen, torrläggingsområdesvis fördela de reella kostnaderna mellan nyttotagarna i enlighet med den ikraftavarande kostnadsfördelningen. Då kostnadsfördelningen har blivit färdig, bör man sammankalla sammanslutningens stämma, där ombudsmännen redogör för arbetet som har genomförts samt för kostnadsfördelningen.

Sulkavankylä/Alavo
Erosionsskydd har anlagts pga. artesiskt grundvatten. Diket hålls inte öppet utan skyddet.
Foto Outi Leppiniemi 2013

Halko-oja/Seinäjäki
Släntlutning 1:2.
Fåran placerad på fastighetsgränsen.
Foto Outi Leppiniemi 2013

Ett grundförbättringsprojekt och en ny plan

ETT UNDERHÅLLSPROJEKT KALLAS FÖR ETT GRUNDFÖRBÄTTRINGSPROJEKT DÅ DEN GAMLA PLANEN FÖRNYAS HELT ELLER TILL VÄSENTLIGA DELAR. SÅDANA ÄNDRINGAR ÄR BL.A. ATT DIKESBOTTNEN DVS. BALANSLINJEN FÖRDJUPAS MER ÄN 30 CM PGA. MARKENS SÄTTNING ELLER GRYNNOR OCH KLIPPOR I FÄRAN. EN NY PLAN FASTSTÄLLS VID EN DIKNINGSFÖRRÄTTNING.

Fastställande av en plan vid en dikningsförrättning betyder att planen efter kungörelsetidens utgång vinner laga kraft. Det lönar sig att ombudsmännen i ett tidigt skede kontaktar den lokala NTM-centralens sakkunnige. Denne kan bedöma om det finns behov av att beställa en ny plan och kan vid behov handleda och ge råd om utarbetande av planen samt berätta om dikningsförrättningen. Ifall avsikten är att för grundförbättringsprojektet ansöka om understöd enligt lagen om stödjande av grundtorrläggning, lönar det sig att dikningssammanslutningens ombudsmän diskuterar projektet med NTM-centralens sakkunniga vad det gäller grundtorrläggning och finansie-

Då dikningssammanslutningens gamla plan ändras helt eller till väsentliga delar är det fråga om en grundförbättring och den nya planen fastställs vid en dikningsförrättning.

I samband med underhållet kan det göras små ändringar i planen utan att planen måste fastställas vid en dikningsförrättning.

ring, före planen utarbetas. Projektet kan även kräva en naturutredning för bedömning av miljökonsekvenser.

Om underhållet av ett dike har försumrats eller ett dike har förvandlats till en bädd i ett naturliknande tillstånd, kan det inte underhållas i enlighet med den gamla planen. Då bör man göra en dikningsanmälan om underhållet och utarbeta en ny plan för projektet, i vilken arbetet planeras utgående från de nya omständigheterna och med beaktande av miljövärden. Den nya planen fastställs vid en dikningsförrättning och behovet av tillstånd avvägs från fall till fall.

Dikningsförrättning

Omfattande dikningsprojekt som berör flera fastigheter bör vanligtvis behandlas vid en dikningsförrättning. Då planen har gjorts och dikningen förutsätter en dikningsförrättning, bör ombudsmännen skriftligen ansöka om den vid den lokala NTM-centralen. En eventuell dikningsplan skall bifogas till ansökan.

Jämfört med den gamla vattenlagen har i förteckningen gällande ledningsdragningar under fåror som kräver dikningsförrättning, tillagts kablar och vissa rör och ledningar. Om dikningen för någon del kräver ett vattenlagsenligt tillstånd, behandlas dikningen som ansökningsärendet hos tillståndsmyndigheten. Dikningsförrättningens förrättningsman eller NTM-centralen fattar beslut om tillståndbehovet.

Vid dikningsförrättningen behandlas planen och kostnadsförslaget för dikningen, förutsättningar för dess genomförande samt fattas beslut om kostnadsfördelningen mellan nyttotagarna. Vid förrättningen bestäms även om ersättande av eventuella skador eller åtgärder för att förebygga skador. För att få statsunderstödet kan

Pajuluoma / Seinäjoki

Färan har grävts utan erosionsskydd på basen av över 50 år gamla geologiska undersökningar. Sanden sätter sig i rörelse och eroderar släntkanterna.

Foto Outi Leppiniemi 2013

finansiären ställa som villkor att en dikningsförrättning skall hållas för grundtorrlägningsprojektet.

Vid dikningsförrättningen ges ett beslut som innefattar följande ärenden:

- den dikningsplan som behandlats vid förrättningen
- avgöranden av de inlämnade påminnelserna och yrkandena
- uppskattning av kostnaderna
- fördelning av utgifterna
- föreskrifter om ersättande av de förluster av förmån som dikningen medför

Man är tvungen att ansöka om dikningsförrättning bl.a. på grund av följande orsaker:

- dikningen leder till att ett översvämningssområde försvinner eller minskas
- dikningen avsevärt förändrar vattens avrinningsriktning
- diket måste anläggas under en landsväg, kabel eller under andra motsvarande konstruktioner och ägaren av konstruktionen har inte gett sitt samtycke till åtgärden
- det finns minst tre nyttotagare som inte kan nå överenskommelse om samfärdad dikning
- ändring av en plan som tidigare har fastställts vid en dikningsförrättning
- det är fråga om att bilda eller upplösa en dikningssammanslutning, eller
- det är fråga om medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i sammanslutningen.

Att beställa planen

Före planeringsarbetet inleds, bör ombudsmännen torrlägningsområdesvis samla in underskrifter av nyttotagarna till sammanslutningsavtalet. Underskrifter motsvarande minst 50 % av områdets nytta enligt procenten i den gamla planens kostnadsfördelning samlas in. På detta sätt säkerställer man att utarbetandet av planen godkänns i en kommande sammanslutningsstämma. Vid behov kan man hålla flera sammanträden mellan markägarna, dikningssammanslutningen, planeraren och NTM-centralens sakkunniga, där man utreder om planen är sådan som markägarna önskar och om den uppfyller de krav som ställs på

planens innehåll vid en dikningsförrättning och villkoren i lagen om stödjande av grundtorrläggning.

Dikningsplanen ska innehålla uppgifter om projektet, genomförandet samt torrlägningsdjupet, en redogörelse över nyttan av projektet och en bedömning av dess konsekvenser. När torrlägningsdjupet fastställs ska markens beskaffenhet, lutningsförhållandena och torrlägningsbehovet tas i beaktande. Torrlägningsområden bör planeras så att de går att genomföras oberoende av de andra torrlägningsområdena. Kraven på om dikningsplanens innehåll finns i kapitel 3 i Statsrådets förordning om vattenushållningsärenden 1560/2011.

Ett kostnadsförslag för dikningsarbetet som görs skilt för varje torrlägningsområde, kan utarbetas med hjälp av miljöförvaltningens gruppering av olika arbetsfaser genom att tillämpa följande huvudgruppering:

- röjnings- och förbättringsarbeten (röjning samt rivning, skydd och förbättring av konstruktioner)
- grävningsarbeten (grävning, utbredning, transport)
- bergarbeten (bergbrytning, uppläggning, transport)
- invallningsarbeten (vallar, arbetsdammar)
- putsningsarbeten (restaurering och putsning av arbetsobjekt, plantering)
- rörkonstruktioner (rördiken, trummor)
- specialkonstruktioner (broar, pumpstationer, dammar)
- vattenskyddskonstruktioner (bottendammar, vattentrappor, stenläggningar i forsar)
- gemensamma kostnader (arbetsledning, finansieringskostnader, mättnings-, rese- och administrationskostnader samt kostnader som planering under arbetets gång och rågångsförrättning medför)

Fördelning av kostnader

Till dikningskostnader som ska fördelas mellan nyttotagarna räknas bl.a. kostnader för planering, skötsel av ärenden, övervakning av arbetet, genomförande av dikningen och ersättning för den förlust av förmån som projektet medför. Som grund vid fördelningen av kostnaderna används den torrläggningsnytta som räknats ut för var och ens markområde, om inte nyttotagarna avtalar något annat. En aktiv delägare (se Ordlista s. 27) svarar för kostnaderna för samfällad dikning högst till det belopp som det skulle kosta att torrlägga dennes område separat. En passiv delägare (se Ordlista s. 27) deltar i kostnaderna högst med ett belopp som motsvarar den nytta som den samfällda dikningen medför för dennes område. Passiva delägare kan inte åläggas att betala förskottsavgifter för projektet.

Underhållskostnaderna fördelas mellan nyttotagarna på samma sätt som vid dikningen, om det inte har utarbetats en skild fördelning av underhållskostnader för projektet. Den som inte längre har någon nytta av ett samfällt dike till följd av att markanvändningen förändrats, kan med sammanslutningsstämmans beslut befrias från att delta i underhållskostnaderna. Likaså är det skäl att se över kostnadsfördelningen, om nyttan av marktorr-

läggningen ökar för en markägare så att fördelningen motsvarar den förändrade situationen.

Dessutom kan man ansöka om provningsbaserade understöd för vattenskyddsåtgärder, såsom anläggande av en bottendamm eller våtmark. För dessa åtgärder görs ett skilt kostnadsförslag. I mindre projekt kan grupperingen i kostnadsförslaget vara enklare och innehålla t.ex. röjning, grävning, trummarbeten, putsningsarbeten och gemensamma kostnader. De gemensamma kostnadernas andel beror på projektets omfattning. I projekt som genomförs utan egentlig arbetsledning, är den gemensamma kostnadsandelen ca 10–15%. I större projekt där arbetsledning vanligtvis är med, är den gemensamma kostnadsandelen ca 20–30% av arbetskostnaderna.

Följande utgifter kan ingå i de gemensamma kostnaderna:

- mätning och utpålning
- finansieringsarrangemang
- utarbetande av entreprenadhandlingar, anbudsbegäran, konkurrensutsättning
- övervakning av arbetet
- finansieringsränta under byggandet
- arbetsplatsbyggnader, arbetsplatservice
- tilläggsundersökningar och planering under arbetet t.ex. markundersökningar
- mottagande och godkännande av arbetet, kontrollmätningar
- oväntade arbetskostnader
- syslomännens arvoden och kostnadsersättningar
- rågångsförrättning.

Ansökan om understöd för grundtorrläggning

En vattenrättslig sammanslutning, som t.ex. en dikningssammanslutning, eller fastighetsägare kan beviljas understöd från gårdsbrukets utvecklingsfond (Makera) för ett samfällt grundtorrläggningsprojekt. I grundtorrläggningsprojekt bör minst två fastighetsägare vara med och främst odlingsmark och fler än en fastighet bör få nytta av projektet. Åkrarna på projektets nyttområde skall i fråga om läge, jordmån och övriga egenskaper vara sådana att odling är ändamålsenlig och sannolik. En förutsättning för beviljande av stöd är att kostnaderna för grundtorrläggningsprojektet är skäligen i förhållande till nytan av projektet.

Stödet beviljas som ett mervärdeskattebelagt understöd till diknings-sammanslutningen. Stödet kan vara högst 40 % av de godtagbara kostnaderna. Storleken på understöd för grundtorrläggningsprojekt har varierat mellan 30 % till 50 % beroende på hur miljöskyddet och underhållet har tagits i beaktande. Av särskilda skäl kan understödets maximandel höjas med högst 20 procentenheter, om vattenskyddsåtgärder eller konstruktioner som projektet fordrar är speciellt dyra, eller om en betydande del av projektets kostnader orsakas av avlägsnande av sådana igenslamnings- och

översvämnings-skador som åtgärder i det ovanförliggande avrinningsområdet har orsakat.

Prövningsbaserade vattenskyddsåtgärder, som t.ex. erosionsskydd och byggande av bottendammar, kan stödjas till deras fulla belopp. En förutsättning för beviljande av stöd är att en godtagbar plan jämte bl.a. kostnadsförslag och kostnadsfördelning har gjorts upp för projektet. Att planen för projektet har fastställts vid en dikningsförrättning som avses i vattenlagen, kan ställas som villkor för beviljande av stöd, även i sådana fall då dikningsförrättning enligt vattenlagen inte är nödvändig. Understöd söks från den lokala NTM-centralen.

Anmälan om dikning

Den projektansvarige ska göra en skriftlig anmälan till NTM-centralen om annan än obetydlig dikning minst 60 dygn innan dikningen inleds.

Man behöver inte anmäla om dikningen, då det finns underhållsskyldighet för diket som har bestämts med:

1. ett beslut av kommunens miljöskyddsmyndighet, om planen fastställts samtidigt
2. ett beslut av tillståndsmyndigheten, om planen fastställts samtidigt
3. ett beslut vid en dikningsförrättning eller då dikning ingår i vissa planer som baserar sig på landsvägslagen eller järnvägslagen.

Om dikning inte genomförs på sura sulfatjordar eller på grundvattenområden, kan följande fall betraktas som obetydlig dikning:

- dikning av ett litet skogsområde
- anläggande av ett behövligt dike på egen mark för att torrlägga en byggplats
- dikning av ett litet åkerskifte
- dikeskomplettering på ett åkerskifte
- täckdikning på ett åkerskifte

Ifall ett dike med underhållsskyldighet ligger på sura sulfatjordar eller på grundvattenområde, bör det göras en anmälan om underhållsrensning. Den tillsynsmyndighet som tar emot anmälan säkerställer att underhållsrensningen inte medför skador på grundvattenförekomsten eller försurningsolägenheter i vattendrag. Ett dike som har förvandlats till en bädd i ett naturliknande tillstånd kan inte underhållas enligt den gamla planen, utan en dikningsanmälan gällande underhållet bör göras och en ny plan för projektet utarbetas.

På ett detaljplaneområde avgörs rätten till dikning på annans område i vissa fall med stöd av markanvändnings- och bygglagen. Då behöver dikningen inte anmälas till NTM-centralen.

Enligt en överenskommelse med NTM-centralerna och lantmäteribråerna begärs ett utlåtande från NTM-centralen, när det är fråga om dikningsplaner för sådana torrlägg-

ningsprojekt som innefattar ägoreglering. Förfarandet tillämpas i sådana fall då beslut om projektets genomförande eller finansiering av ägoreglering har gjorts efter 1.1.2012. Om man gör på detta sätt behöver ingen skild anmälan om dikningen göras.

Genomförande av planen

Efter att dikningssammanslutningen har fått planen färdigställd och den har fastställts vid en dikningsförrättning bör sammanslutningen välja en entreprenör som genomför projektet. Om projektet har beviljats ett statsunderstöd på minst 50 % av kostnadsförslaget och projektets kostnadsförslag inklusive mervärdesskatt överstiger tröskelvärdet 150 000€, bör en upphandlingsannons göras i "Hilma-systemet" för offentliga upphandlingar som upprätthålls av arbets- och näringsministeriet. Senast i detta skede lönar det sig för dikningssammanslutningen att anställa en utomstående expert som i enlighet med upphandlingsbestämmelserna

Pajuluoma 1/Seinäjäoki

I samband med ett grundtorrlägningsprojekt flyttades diket från fastighetsområdet till ett nytt ställe invid landsvägen.
Foto Unto Tapio 2012

Pajuluoma 2/Seinäjäoki

Då diket grävdes, skyddades slänterna inte mot erosion och sanden satte sig i rörelse. Jordart finmo.
Foto Unto Tapio 2012

Pajuluoma 3/Seinäjäoki

Med filterduk och bergkross (av kornstorlek 0–100 mm) skyddades diket mot erosion
Foto Outi Leppiniemi 2014

utarbetar behövliga handlingar för anbudsbegäran (anbudsbegäran, entreprenadprogram osv.). Finansiären kräver att dikningssammanslutningen godkänner finansieringsvillkoren och binder sig till dem. Ifall det har ansökts om offentlig finansiering för projektet, kan finansiären dessutom kräva att en utomstående övervakare anställs. Efter att anbud har mottagits, värderas entreprenörer och anbud enligt anbudsbegärens villkor. Med några av de entreprenörer som har inlämnat de bästa anbuderna görs ett terrängbe-

sök på arbetsområdet, varvid man kan vara säker på att entreprenörens anbud fortfarande är giltigt. Avsikten med terrängbesöket är att entreprenören och byggherren har samma uppfattning om arbetets innehåll och villkor. I mindre projekt, som inte överskrider tröskelvärdena i upphandlingslagen, kan dikningssammanslutningen skicka anbudsbegäran endast till några entreprenörer. Understödmottagaren ansvarar för att upphandlingar konkurrensutsätts, upphandlingsförfarande följs och anbudsgivarna behandlas

rättvist. Efter valet av entreprenören gör sammanslutningen en fritt formulerad anmälan om inledande av dikningsarbetet till den lokala NTM-centralen.

Efter att dikningsarbetet har slutförts, ska sammanslutningens ombudsmän utan dröjsmål informera sammanslutningens medlemmar om de verkliga kostnadsandelar som fastställts på sammanslutningens stämma. Ombudsmännen ska även underrätta om ändringar i kostnadsandelarna, ifall fördelningen av kostnaderna har justerats eller rättats. Dessutom ska sammanslutningens ombudsmän föra en förteckning över sammanslutningens medlemmar för att organisera sammanslutningens verksamhet. I förteckningen ska medlemmarnas identitets- och kontaktuppgifter antecknas.

Pantsättning / fastighetspant

Pantsättning innebär att nyttotagarens fastighet i dikningsprojektet utgör pant, till en sådan kostnadsandel som baserar sig på en fastställd dikningsplan eller på sammanslutningsstämman beslut. Med hjälp av denna fastighetspant säkras dikningssammanslutningens sina fordringar av nyttotagarna, ifall en medlem i dikningssammanslutningen inte betalar sin andel av kostnader. Kostnadsandelen för fastigheten är utmättningsbar utan tingsrättens beslut.

Underhållsrensning

Efter att kostnadsförslaget för underhållsrensningen har färdigställts bör ombudsmännen göra en anmälan om pantsättning till lantmäteriverket, ifall kostnaderna för underhållsrensningen överskrider 1000 euro per fastighet. Dikningssammanslutningens ombudsmän skall anmäla de kostnadsandelar som sammanslutningsstämman har fastställt jämte ränta till inskrivningsmyndigheten för att antecknas i lantmäteriverkets lagfarts- och in-teckningsregister. Dikningssammanslutningen fakturerar arbeten som genomförts i samband med projektet och efter att dessa har betalats, underrättar ombudsmännen lantmäteriverket om vilka fastigheter som skall befrias från pantansvar.

För dikningssammanslutningens underhållskostnader eller övriga kost-

nader kan man bära upp förskottsavgifter och vid behov ta lån. Även då det gäller underhållsarbete skall sammanslutningens ombudsmän underrätta inskrivningsmyndigheten om sådana fastigheter vilkas kostnadsandel eller kostnadsandelens ändring överskrider minimigränsen som stadgats i förordningen för pantsättning av den fastighet som får nytta.

Grundtorrlägningsprojekt

I ett grundtorrlägningsprojekt gör tillståndsmyndigheten eller statens tillsynsmyndighet en anmälan om pantsättning av nyttotagarnas kostnadsandelar, efter att det beslut som gäller dikningsärendet vunnit laga kraft. Efter finansieringsbeslutet, senast inom ett år, gör tillsynsmyndigheten en mer preciserad anmälan om pantsättning.

Efter att projektet genomförts bör dikningssammanslutningen ombudsmän anmäla ändringarna i kostnadsandelarna till lantmäteriverkets inskrivningsmyndighet.

Ett grundtorrlägningsprojekt som beviljats statens räntestödslån och understöd

Den anmälan om panträtt som hör till NTM-centralens uppgift, gäller statens lån för grundtorrläggning som beviljats för genomförande av ett dikningsprojekt. Ifall alla nyttotagarna har återbetalat grundtorrlägningslånet som beviljats för projektet helt och hållet, skall den uppbärande myndigheten anmäla inskrivningen av en lagstadgad pant-rätt för avförande.

Ordlista

Aktiv delägare	En nyttotagare som har yrkat på dikning eller omfattat ett sådant yrkande eller som i syfte att få ökad nytta har yrkat på en ändring av en dikningsplan
Avtalsdikning	Dikningen kan även genomföras utan dikningsförrättning, om alla markägarna är eniga om projektet och dess kostnadsfördelning och undertecknar ett skriftligt avtal.
Dikningssammanslutning (f.d. dikningsbolag)	En sammanslutning med minst tre nyttotagare som har bildats för att sköta de angelägenheter som följer av dikningen. En benämning som används i alla nya projekt. De dikningsbolag och invallningsföretag som bildades medan den gamla lagen gällde, är dikningssammanslutningar.
Dikningssammanslutningens medlem	Samtliga fastighetsägare som får nytta av dikningen.
Disponent för dikning	En av dikningssammanslutningen vald utomstående sakkunnig, som för dikningsprojektet framåt och vid behov fungerar som övervakare.
Fördelningsavsnitt	Vid behov indelas torrlägningsområdet i avsnitt för att garantera att kostnader fördelas korrekt. Med fördelningen säkerställs det att torrläggning av ett avsnitt inte blir dyrare än det skulle kosta att utföra torrläggningen skilt.
Förrättningsman	En förrättningsman är en av NTM-centralen utsedd person vars uppgift är att arrangera stämmor som hör till dikningsförrättningen, godkänna planen och ge beslut om förrättningen. Förrättningsmannen vid dikningsförrättningen bör ha tillräckliga kunskaper med hänsyn till uppgiftens art och omfattning samt sådan praktisk erfarenhet av dikningsärenden som genomförandet av uppgiften förutsätter.
Gradering	Utgående från markgraden (som bestäms enligt markens användningsform och beskaffenhet) och torrlägningsgraden (som bestäms enligt höjdläget och förbättringen av torrläggningen, dvs. ett torrläggningstillägg) utarbetas en kostnadsfördelning, som visar den proportionella andelen av nyttan och kostnaderna på torrlägningsområdet eller dess avsnitt för de fastigheter som får nytta av projektet.

Grundförbättringsprojekt

Med ett grundförbättringsprojekt avses ett grundtorrlägningsprojekt i vilket ett tidigare genomfört projekt förnyas helt eller till väsentliga delar.

Grundtorrläggning

Med grundtorrläggning avses rensningar av utfallsdiken och mindre invallningar för att torrlägga marken samt förbättring av bäckars förmåga att leda vatten så att lokal dränering, som t.ex. täckdikning är möjlig.

Huvudombudsman (f.d. huvudsyssloman)

En person som valts av ombudsmän vars uppgift är att sammankalla stämmor samt att fungera som ordförande och representant för sammanslutningen.

Lokal dränering

Lokal dränering är anläggande av omkrets-, teg- och täckdiken.

Nyttotagare

Ägaren eller ägarna till en fastighet som får nytta av dikningen

Ombudsmän (f.d. sysslomän)

Personer som väljs vid dikningsförrättningen, vars uppgift är att sköta alla ärenden som hör till sammanslutningen.

Omkretsdike

Ett omkretsdike är ett dike som dikats runt en åkerfigur.

Passiv delägare

En nyttotagare som inte har yrkat på dikning och inte har undertecknat sammanslutningsavtalet.

Tegdike

Tegdiken är öppna diken som dränerar ett åkerskifte.

Torrlägningsområde

De markområden på torrlägningsområdet för vilka samfällid dikning medför nytta.

Täckdike

Ett rördike som används i samband med lokal dränering, släpper in och ut vatten över rörets hela längd. (det finns även rørfria täckdiken som gjorts med tubulator, grusdiken osv.)

Underhållsprojekt

Underhåll av en dikesfåra i enlighet med en plan som fastställts vid en dikningsförrättning.

Utfallsdike

Ett utfallsdike är en öppen fåra som har grävts för att leda vatten. Utfallsdiket samlar dräneringsvatten från lokala diken och leder bort vatten från torrlägningsområdet.

Ytterligare information

Kundservice för miljöfrågor 2013 NTM-centralen

<https://www.ely-keskus.fi/sv/web/ely/ymparistoasiakaspalvelu#.VH7luqNmP0w>

Vattenlagen 27.5.2011/587

<https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20110587>

Statsrådets förordning om vattenhushållningsärenden 1560/2011

<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2011/20111560>

Miljöministeriets rapporter 1/2012, den reviderade vattenlagen <http://www.ym.fi/download/noname/%7B2B0C159B-4CCE-4328-9AB3-B3A64E8A1834%7D/32603>

Statsrådets förordning om ändring av förordningen om stödjande av grundtorrläggning <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2011/20111419>

Förordning om lagfarts- och inteckningsregister 5.12.1996/960 <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1996/19960960>

Maan kuivatuksen ja kastelun suunnittelu – työryhmän mietintö (Planering av dränering och bevattning – arbetsgruppsbetänkande, på finska) (förnyas år 2014)

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39840/SYKEra_23_2007.pdf?sequence=1

Maatalouden perattujen purojen luonnonmukainen kunnostus (Naturenligt underhåll av rensade diken i jordbruksområden, på finska) (SYKE)

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38784/SY_52_2006.pdf?sequence=3

Skötsel av bäckar på jordbruksområden – naturlig dränering (SYKE)

<http://www.syke.fi/download/noname/%7BA6BA77EF-0C31-4627-974A-98EAA4039132%7D/29949>

Hyvän metsänhoidon suositukset – Vesiensuojelu. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion julkaisuja, 2012

GUIDE 1 | 2015

**HANDBOK FÖR DIKNINGSSAMMANSLUTNINGAR:
GENOMFÖRANDE AV UNDERHÅLLS- OCH GRUNDFÖRBÄTTRINGSPROJEKT**

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten

ISBN 978-952-314-218-3 (tryckt)

ISBN 978-952-314-219-0 (PDF)

ISSN-L 2242-2927

ISSN 2242-2927 (tryckt)

ISSN 2242-2935 (webbpublikation)

URN:ISBN:978-952-314-219-0

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

